

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ ІМЕНІ АНАТОЛІЯ НАЗАРЕНКА

СХВАЛЕНО

Протокол засідання кафедри психології та інклюзивної освіти, методик природничо-математичних дисциплін і технологій від 26 червня 2026 року №4

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради
Хмельницького обласного інституту
післядипломної педагогічної освіти
імені Анатолія Назаренка
(протокол засідання вченої ради
ХОППО ім. А. Назаренка від 30 червня 2026 року № 2)

Ректор Хмельницького обласного інституту
післядипломної педагогічної освіти
імені Анатолія Назаренка

Наказ від 01 липня 2026 № 214/но

В.ОЧЕРЕТЯНКО

ПРОГРАМА

підвищення кваліфікації для соціальних педагогів ЗЗСО

«Компетентний соціальний педагог: виклики, рішення, можливості»

Розробник: Хмельницький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Анатолія Назаренка (Клімкіна Наталія Григорівна, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри психології та інклюзивної освіти, методик природничо-математичних дисциплін і технологій; Страшнюк Жанна Дмитрівна, завідувач Хмельницького обласного навчально-методичного центру психологічної служби)

Напрямок підвищення кваліфікації: професійна діяльність соціального педагога: соціально-педагогічний супровід, профілактика та партнерська взаємодія в освітньому середовищі.

Розроблено на основі професійного стандарту “Вчитель закладу загальної середньої освіти”, наказ МОН України від 29.08.2024 №1225; Порядку підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників, затвердженого Постановою КМУ від 21.08.2019 №800 (зі змінами).

Термін дії програми: один тиждень.

Рецензенти: *Галатир Віталій Вікторович* – проректор з науково-методичної роботи Хмельницького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені Анатолія Назаренка, кандидат історичних наук, доцент.

Білецька Ольга Геннадіївна - методист обласного ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти Хмельницького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені Анатолія Назаренка

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність програми підвищення кваліфікації для соціальних педагогів закладів загальної середньої освіти зумовлена сучасними трансформаціями освітнього простору, пов'язаними з упровадженням інклюзивності, дитиноцентризму та компетентнісного підходу. Соціальний педагог відіграє ключову роль у забезпеченні соціального захисту здобувачів освіти, створенні безпечного освітнього середовища, налагодженні ефективної взаємодії між учнями, батьками та педагогічним колективом.

Сучасні виклики, спричинені соціально-економічними та воєнними процесами, підвищують рівень психологічної вразливості дітей і підлітків, що потребує від фахівців глибоких знань у сфері кризової підтримки, медіації, профілактики булінгу, насильства та соціальної дезадаптації. Це актуалізує необхідність системного підвищення кваліфікації соціальних педагогів.

Цифровізація освітнього процесу та розвиток міжвідомчої взаємодії вимагають володіння сучасними технологіями соціально-педагогічної роботи, навичками ведення документації, моніторингу та оцінювання ефективності діяльності. Програма спрямована на розвиток професійної рефлексії, упровадження інноваційних підходів та формування soft skills, що забезпечують ефективну комунікацію й партнерство.

Програма відповідає актуальним потребам системи освіти, сприяє професійному зростанню соціальних педагогів і підвищенню якості соціально-педагогічного супроводу учасників освітнього процесу.

Цільова група: соціальні педагоги ЗЗСО.

Обсяг (тривалість): 30 годин (1 кредит ЄКТС).

Особливості реалізації програми: зміст програми об'єднано у чотири навчальні модулі. Реалізація програми ґрунтується на поєднанні теоретичних занять та практико-орієнтованих форм роботи. Тривалість програми – 1 тиждень.

Форма підвищення кваліфікації: очна, дистанційна, на базі замовника.

Мета підвищення кваліфікації: розвиток і вдосконалення професійних компетентностей соціальних педагогів, необхідних для ефективного здійснення соціально-педагогічного супроводу учасників освітнього процесу в умовах сучасних викликів.

Завдання підвищення кваліфікації:

- оновлення та систематизація знань щодо законодавства України у сфері освіти, соціального захисту дітей, охорони дитинства та профілактики негативних соціальних явищ;

- розвиток загальних і професійних компетентностей відповідно до професійного стандарту;

- формування здатності організовувати соціально-педагогічний супровід здобувачів освіти, зокрема дітей з ООП та представників вразливих категорій;

- удосконалення навичок створення безпечного, інклюзивного та недискримінаційного освітнього середовища;

- розвиток умінь раннього виявлення та профілактики складних життєвих обставин, булінгу, насильства, девіантної поведінки;
- формування готовності до міжвідомчої взаємодії з педагогами, батьками, ІРЦ, службами у справах дітей, центрами соціальних служб;
- розвиток компетентностей у сфері підтримки психічного здоров'я та соціально-емоційного розвитку;
- удосконалення цифрової компетентності соціального педагога;
- формування навичок професійної рефлексії, самооцінювання та планування професійного розвитку;
- сприяння впровадженню сучасних соціально-педагогічних практик.

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться: А1. мовно-комунікативна, А3. інформаційно-цифрова, Б1. психологічна, Б2. емоційно-етична, Б3. компетентність педагогічного партнерства; В1. інклюзивна, Г1. прогностична, Г2. організаційна, Д1. компетентність навчання впродовж життя.

Очікувані результати підвищення кваліфікації

Знання й розуміння:

- знати природу підліткових адикцій та розуміти різницю між хімічними й поведінковими залежностями;
- знати маркери небезпеки та психологічні тригери, що підвищують вразливість підлітків до залежностей;
- знати рівні профілактики та розмежовувати первинну, вторинну й третинну профілактику;
- знати соціально-психологічні умови, закономірності та динаміку розвитку навчальних колективів як малих соціальних груп;
- знати нормативно-правові документи щодо впровадження універсального дизайну в освітній сфері України;
- розуміти завдання та функції універсального дизайну в освіті й навчанні;
- знати принципи універсального дизайну, які необхідно враховувати під час планування, проєктування та організації освітньої діяльності;
- визначати основні сфери застосування універсального дизайну та категорії населення, що найбільше потребують його впровадження;
- застосовувати підходи УДН для подолання бар'єрів освітніх програм;
- оцінювати доступність навчального середовища на уроці з урахуванням п'яти категорій доступності;
- знати нормативно-правові документи, що регламентують діяльність фахівців психологічної служби системи освіти, та застосовувати їх у практичній роботі;
- знати нормативно-правову базу організації соціально-педагогічної підтримки в умовах воєнного стану;
- знати нормативно-правову базу соціальних послуг в Україні;
- розуміти сутність і специфіку соціально-педагогічної діяльності в умовах воєнного стану;

- знати основні психосоціальні наслідки війни для дітей, підлітків і сімей (стрес, травма, тривожність, ПТСР);
- пояснювати принципи та підходи до надання психосоціальної допомоги (травмо орієнтований, ресурсний, безпековий підходи);
- застосовувати практичні інструменти підтримки (психологічна перша допомога, арттерапія, техніки стабілізації, кейс-менеджмент);
- враховувати особливості роботи з різними категоріями учнів (ВПО, діти військовослужбовців, діти з травматичним досвідом, діти з ООП);
- усвідомлювати роль соціального педагога як ключового суб'єкта психосоціальної підтримки в освітньому середовищі;
- забезпечувати міжвідомчу взаємодію та командний підхід у складних випадках;
- створювати умови психологічної безпеки та підтримки емоційного благополуччя учасників освітнього процесу;
- дотримуватися принципів професійної саморегуляції та профілактики емоційного вигорання;
- розуміти сутність і види соціальних послуг;
- знати принципи соціально-педагогічної діяльності;
- застосовувати алгоритм надання соціальних послуг;
- розуміти сутність понять «персональні дані», «конфіденційність даних», «цифрова безпека», «кібербезпека», «кібергігієна», «цифровий слід»;
- знати основні типи онлайн-загроз (фішинг, соціальна інженерія, шкідливе ПЗ, викрадення акаунтів, кібербулінг, шахрайство тощо);
- дотримуватися принципів безпечного використання соціальних мереж, месенджерів і цифрових освітніх платформ;
- застосовувати сучасні методи захисту цифрових пристроїв, акаунтів та електронних освітніх ресурсів;
- знати ключові поняття штучного інтелекту;
- визначати можливості використання ШІ як інструмента педагога;
- усвідомлювати можливості та обмеження штучного інтелекту;
- розуміти взаємозв'язок мови, культури, цінностей та ідентичності особистості;
- пояснювати вплив суспільних трансформацій на мовну поведінку та мовну свідомість;
- знати принципи формування україномовного освітнього середовища;
- усвідомлювати роль освіти у зміцненні гуманітарної безпеки та громадянської стійкості суспільства;
- застосовувати норми сучасної української літературної мови та чинного правопису у професійній діяльності;
- розуміти принципи демократичної культури та громадянської освіти;
- пояснювати механізми розвитку демократичної стійкості учасників освітнього процесу;
- знати методики розвитку критичного мислення, медіа грамотності та громадянської компетентності;

- визначати можливості інтеграції громадянського компонента в освітній процес різних галузей;

- пояснювати роль безпечного, інклюзивного та партнерського освітнього середовища у формуванні стійкої особистості.

Уміння:

- здатність критично оцінювати власний рівень сформованості професійних компетентностей відповідно до Професійного стандарту;

- здатність самостійно визначати актуальні напрями підвищення кваліфікації для подолання професійних дефіцитів;

- здатність здійснювати стратегічне планування професійного розвитку та гнучко коригувати власну освітню траєкторію впродовж життя;

- здатність проєктувати профілактичні програми та проводити інтерактивні заняття й тренінги з підлітками щодо формування мотивації до здорового способу життя;

- здатність налагоджувати ефективну комунікацію з підлітками;

- здатність здійснювати супровід формування життєвих компетентностей підлітків (критичне мислення, емоційний інтелект, стресостійкість, навички впевненої поведінки);

- здатність екологічно та коректно інформувати батьків про ризики адиктивної поведінки підлітків і залучати їх до процесу підтримки дитини;

- здатність застосовувати принципи універсального дизайну під час планування, проєктування та організації будь-якої діяльності;

- здатність створювати інклюзивне освітнє середовище, що сприяє цілісному розвитку особистості з урахуванням принципу універсальності;

- здатність дотримуватися принципів толерантності під час реалізації концепції універсального дизайну;

- здатність долати бар'єри доступності, що обмежують рівний доступ до послуг і об'єктів освітнього середовища;

- здатність аналізувати організоване середовище відповідно до принципів універсального дизайну;

- здатність пропонувати гнучкі підходи та альтернативні способи вирішення різноманітних ситуацій.

- здатність враховувати та дотримуватися принципів універсального дизайну в професійній діяльності за допомогою проєктних технологій;

- здатність застосовувати концепцію універсального дизайну та принципи доступності для забезпечення поваги прав кожної людини;

- здатність дотримуватися стандартів архітектурної доступності закладів освіти;

- здатність враховувати вимоги нових Державних будівельних норм під час облаштування освітнього середовища;

- здатність здійснювати первинну оцінку психоемоційного стану учнів, визначати ризики та потреби в умовах воєнного часу;

- здатність застосовувати інструменти психологічної першої допомоги (PFA) у кризових ситуаціях;

- здатність використовувати техніки емоційної стабілізації (дихальні вправи, «заземлення», саморегуляція) у роботі з дітьми;
- здатність розробляти та реалізовувати індивідуальні програми соціально-педагогічного супроводу;
- здатність здійснювати кейс-менеджмент і координувати міжвідомчу взаємодію (психологи, служби у справах дітей, соціальні служби);
- здатність налагоджувати ефективну комунікацію з батьками та надавати консультативну підтримку;
- здатність дотримуватися принципів етичної взаємодії, конфіденційності та забезпечення безпечного освітнього середовища;
- здатність здійснювати професійну саморегуляцію, запобігати емоційному вигоранню та підтримувати психологічну стійкість;
- здатність планувати соціально-педагогічну роботу;
- здатність здійснювати соціальний супровід;
- здатність взаємодіяти з суб'єктами соціальної роботи;
- здатність проводити соціально-психологічні дослідження психологічного клімату в колективах, застосовувати діагностичні та корекційні методики;
- здатність аналізувати чинне законодавство та планувати професійну діяльність відповідно до державних політик у сфері освіти;
- здатність ідентифікувати загрози цифровій безпеці в освітньому середовищі;
- здатність оцінювати ризики, пов'язані з обробкою та поширенням персональних даних;
- здатність застосовувати базові правила кібергігієни у професійній діяльності;
- здатність розпізнавати ознаки фішингу, шахрайських сайтів і спроб соціальної інженерії;
- здатність налаштовувати параметри конфіденційності в соцмережах, месенджерах та освітніх цифрових сервісах;
- здатність здійснювати базовий захист цифрових пристроїв, облікових записів і навчальних матеріалів від несанкціонованого доступу;
- здатність добирати та застосовувати інструменти штучного інтелекту в професійній діяльності;
- здатність проєктувати освітній процес із використанням ШІ та створювати персоналізовані навчальні матеріали за допомогою сучасних інструментів ШІ.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- усвідомлення, що профілактика адиктивної поведінки — це не боротьба зі звичкою, а створення підтримувального середовища та розвиток внутрішніх ресурсів підлітка, які зменшують потребу у «втечі від реальності»;
- орієнтація на формат “рівний рівному” під час інтерактивних вправ, де фахівець виступає модератором, а не суддею, допомагаючи підліткам самотійно доходити висновків;

- усвідомлення цінності сприятливого психологічного клімату як передумови органічного й нетравматичного розвитку всіх здобувачів освіти;
- готовність долучатися до громадського обговорення нормативних документів, що регулюють діяльність фахівців психологічної служби;
- мотивація до впровадження концепції універсального дизайну в освіті та практичній діяльності;
- усвідомлення цінності багатоманітності та необхідності врахування потреб кожного здобувача освіти;
- мотивація до навчання впродовж життя, зокрема до розвитку інклюзивної компетентності;
- прагнення проєктувати та поширювати доступні матеріали для дітей з ООП відповідно до принципів універсального дизайну;
- гуманістична спрямованість професійної діяльності, повага до гідності кожної дитини незалежно від її життєвих обставин;
- емпатійне, толерантне та безоцінне ставлення до учасників освітнього процесу, які пережили травматичний досвід;
- готовність працювати в умовах невизначеності та криз, зберігаючи професійну стійкість;
- відповідальність за створення безпечного та підтримувального освітнього середовища;
- орієнтація на ресурсний підхід і віра в здатність дитини до відновлення та розвитку навіть у складних умовах;
- відкритість до міжвідомчої взаємодії, командної роботи та професійного партнерства;
- дотримання етичних принципів (конфіденційність, недискримінація, добровільність допомоги);
- усвідомлення важливості власного психологічного благополуччя та готовність до самопідтримки й профілактики професійного вигорання;
- прагнення до безперервного професійного розвитку та вдосконалення практичних навичок;
- емпатійність, толерантність та етичність у професійній діяльності;
- відповідальне ставлення до захисту персональних даних і конфіденційної інформації;
- усвідомлення особистої відповідальності за безпечну поведінку в цифровому просторі;
- критичне ставлення до інформації, отриманої через цифрові канали комунікації;
- мотивація до розвитку цифрової компетентності та сприяння її формуванню в здобувачів освіти;
- усвідомлення правових та етичних аспектів цифрових технологій у професійній діяльності;
- відкритість до інновацій та мотивація до розвитку власної ІІІ-компетентності й підтримки її розвитку в учнів;
- усвідомлення правових та етичних аспектів використання ІІІ, дотримання принципів академічної доброчесності;

- усвідомлення української мови як важливої складової національної та професійної ідентичності;
- готовність утверджувати цінності української культурної та мовної спадщини;
- відповідальне ставлення до мовної культури в професійній діяльності;
- усвідомлення власної ролі у формуванні національно-громадянської ідентичності учнів;
- готовність до рефлексії, професійного саморозвитку та педагогічної агентності в умовах суспільних змін;
- поділяння цінностей демократії, прав людини, поваги до гідності та відповідальності;
- готовність розвивати культуру партнерства, участі та довіри в освітньому середовищі;
- усвідомлення власної ролі в формуванні громадянської компетентності здобувачів освіти;
- готовність протидіяти дезінформації, маніпуляціям і дискримінаційним практикам;
- підтримка розвитку демократичної стійкості, життєстійкості та активної громадянської позиції учасників освітнього процесу.

Система та критерії оцінювання результатів підвищення кваліфікації. Оцінювання результатів навчання здійснюється на основі поєднання формувального та підсумкового оцінювання. Формувальне оцінювання здійснюється для відслідковування прогресу слухачів, їх здатності застосовувати здобуті знання під час виконання практичних кейсів з проблемними ситуаціями, практичних робіт, надання зворотного зв'язку, здійснення самооцінювання та взаємооцінювання, коригування їх навчальної траєкторії.

Підсумкове (бальне) оцінювання здійснюється наприкінці навчання (тестування за всіма темами освітньої програми та конференція).

Під час тестування пропонуються завдання з вибором однієї або кількох правильних відповідей, на встановлення відповідностей та матричні запитання (сітка з прапорцями або перемикачами).

Тест складається з 16 завдань, які розподілені за рівнями складності та балами таким чином:

- 8 запитань базового рівня (знання фактів, визначень, термінів, розпізнавання об'єктів) - по 1 балу за запитання;
- 6 запитань середнього рівня (вміння групувати, сортувати, порівнювати, знаходити логічні зв'язки, застосовувати базові знання) – по 3 бали за запитання;
- 2 запитання високого рівня (вміння вирішувати нестандартні завдання, аналізувати процеси, прогнозувати результати) - по 4 бали за запитання.

Максимальна кількість балів за тест: 34, прохідний бал: 24 (70 %).

Максимальний бал за участь у конференції з обміну досвідом - 20. Оцінюється якість поданих матеріалів (12 балів) та виступ на конференції (8 балів). Прохідний бал за участь у конференції - 14 (70 %).

Документ про підвищення кваліфікації: свідоцтво

Вартість: безоплатно відповідно до регіонального замовлення слухачів курсів підвищення кваліфікації педагогічних, керівних працівників і працівників науково-методичних об'єднань Хмельницької області на 2027 рік

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Зміст програми складається з чотирьох модулів та дванадцяти взаємопов'язаних тем. Кількість годин, що відводиться на засвоєння змісту Програми, - 30, з них 8 год - лекційні заняття, 18 год - практичні заняття, 4 години – контрольні заходи.

№ з/п	Назва навчальних тем	Кількість годин				
		Усього	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Контрольні заходи
Модуль 1. Підтримка психологічного благополуччя учасників освітнього процесу та робота в інклюзивному середовищі						
1.1	Соціально-психологічні аспекти профілактики адиктивної поведінки в підлітковому середовищі	3	1	2		
1.2	Соціально-педагогічна діяльність у сфері надання соціальних послуг дітям з ООП		1	2		
1.3	Психологічний мікроклімат у соціальних групах закладу освіти: засоби діагностики та технології корекції.	2	1	1		
Разом за модулем:		8	3	5		
Модуль 2. Розвиток компетентностей фахового спрямування						
2.1	Практичні інструменти в роботі соціального педагога закладу освіти	1		1		

	в умовах військового часу. Універсальний дизайн в освіті					
2.2	Планування діяльності, ведення документації та статистичної звітності соціальних педагогів, згідно нормативно-правових документів МОН України.	2	1	1		
2.3	Педагогічна практика. Розроблення та впровадження індивідуального кейсу соціально-педагогічного супроводу здобувача освіти в умовах сучасних викликів	4		4		
Разом за модулем:		9	2	7		
Модуль 3. Сучасні цифрові технології на допомогу соціальному педагогу						
3.1	. Безпека в цифровому суспільстві та в освітньому середовищі	2		2		
3.2	Основи штучного інтелекту та його застосування в освіті	2		2		
Разом за модулем:		4		4		
Модуль 4. Ціннісно-сміслові основи професійної діяльності педагога.						
4.1	Мовна трансформація у суспільстві під час повномасштабної війни.	1	1			
4.2	Норми нового Українського правопису в діловій документації	1		1		
4.3	Інституційні механізми розвитку демократичної стійкості учасників освітнього процесу в умовах сучасних викликів	1	1			

4.4	Формування громадянської компетентності учнів через методики критичного мислення та медіаграмотності	1		1		
Разом за модулем:		4	2	2		
Підсумкові заходи						
1	Формування індивідуальної траєкторії професійного розвитку педагогічного працівника	1	1			
2	Контроль знань (тестування)	2				2
3	Підсумкова конференція з обміну досвідом	2				2
Разом:		5				4
Усього		30	8	18		4

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

МОДУЛЬ 1

Психологічна підтримка учасників освітнього процесу. Особливості роботи з дітьми з ООП

Тема 1.1. Соціально-психологічні аспекти профілактики адиктивної поведінки в підлітковому середовищі

Інтерпретація «адикції» в сучасній науковій літературі. Підлітковий вік як сенситивний період щодо різних форм адикції. Сучасний контекст проблеми залежності у підлітковому віці. Психологічні та соціальні причини адиктивної поведінки підлітків. Напрацювання стратегій профілактики адиктивної поведінки в підлітковому середовищі. Форми та методи первинної, вторинної й третинної профілактики адиктивної поведінки в підліткових середовищах. Формування здорового способу життя та розвиток критичного мислення. Супровід групи ризику: вчасне виявлення підлітків із кризових сімей або з ознаками депресії, психологічна підтримка. Пошук альтернатив як шляхів позитивної самореалізації підлітків. Роль оточення в житті підлітка. Суб'єкти впливу в житті підлітка. Створення безпечного середовища та атмосфери довіри. Тренінги з розвитку емоційного інтелекту, критичного мислення та ціннісних орієнтирів. Покращення самооцінки підлітка як запорука попередження залежностей.

Тема 1.2. Соціально-педагогічна діяльність у сфері надання соціальних послуг дітям з ООП

Аналіз індивідуальних потреб дитини, визначення бар'єрів у навчанні та соціалізації, організація підтримки в освітньому середовищі дітей з ООП. Зміст ключових функцій соціального педагога: діагностика, консультування, профілактика, координація взаємодії між фахівцями та захист прав дитини. Супровід сім'ї, розроблення індивідуальних планів підтримки, співпраця з педагогами, психологами та фахівцями ІРЦ. Забезпечення інклюзивності, безпечності та доступності освітнього середовища; сприяння розвитку соціальних навичок, емоційної стійкості та активної участі дитини з ООП у житті школи й громади.

Тема 1.3. Психологічний мікроклімат у соціальних групах закладу освіти: засоби діагностики та технології корекції

Теоретичні засади формування малих соціальних груп. Соціально-психологічні дослідження малих соціальних груп. Клас як мала соціальна група: механізми формування, соціальна динаміка та процеси, психологічний клімат. Діагностичні та корекційні види діяльності.

МОДУЛЬ 2

Розвиток компетентностей фахового спрямування

Тема 2.1. Практичні інструменти в роботі соціального педагога закладу освіти в умовах військового часу

Роль соціального педагога в забезпеченні психологічної безпеки, підтримці адаптації дітей, особливо внутрішньо переміщених осіб, дітей військовослужбовців та тих, хто пережив травматичний досвід. Надання кризової допомоги, профілактика стресових розладів, організація соціального супроводу та взаємодії з родинами й фахівцями різних служб. Ефективні інструменти психосоціальної підтримки, зокрема техніки емоційної стабілізації, арт-терапія, групові форми роботи, кейс-менеджмент та технології індивідуального супроводу. Застосування цифрових ресурсів для моніторингу стану учнів і підтримки комунікації. Практичні підходи до комплексного використання різних інструментів.

Тема 2.2. Універсальний дизайн в освіті

Поняття універсального дизайну в освіті (УДО). УДО — підхід, що забезпечує філософську основу для розроблення ширшого спектра навчальних продуктів та освітнього середовища. Функції та принципи структури УДО. Переваги освітнього процесу з урахуванням принципів УДО. Приклади підходу універсальності в Законі України «Про освіту» (2017). Поняття принципів універсального дизайну в освіті. Приклади реалізації 7 принципів універсального дизайну в організації сучасного освітнього середовища Нової української школи. Переваги освітнього процесу з урахуванням принципів УДО; приклади застосування універсального дизайну в освіті. Поняття доступності та розумного пристосування. Загальні принципи й законодавча база архітектурної доступності. Правове забезпечення архітектурної доступності в Україні. Вимоги до архітектурної доступності навчальних

закладів. Алгоритм проєктування архітектурно доступного закладу освіти. Доступність поза школою: прилегла територія, зона висадки учнів/пасажирів. Методика проведення аудитів доступності. Норми архітектурної доступності в навчальному закладі. Візуальна доступність.

Тема 2.3. Планування діяльності, ведення документації та статистичної звітності соціальних педагогів згідно з нормативно-правовими документами МОН України

Огляд національних і міжнародних програмних документів, стратегій та програм, які регулюють діяльність соціальних педагогів у закладах загальної середньої освіти. Статус психологічної служби в Україні як структурного підрозділу системи освіти закріплений законодавством (Закон України «Про освіту» (2017), Закон України «Про повну загальну середню освіту» (2020), Положення про психологічну службу у системі освіти України (2018)). Професійний стандарт «Соціальний педагог» (2026) — документ, який визначає вимоги до кваліфікації, компетентностей та видів діяльності соціальних педагогів в Україні. Закони України, постанови Верховної Ради України, акти Президента України, Кабінету Міністрів України та МОН щодо ключових аспектів системної психосоціальної підтримки учасників освітнього процесу в сучасних реаліях.

Тема 2.4. Педагогічна практика.

Розроблення та впровадження індивідуального кейсу соціально-педагогічного супроводу здобувача освіти в умовах сучасних викликів. Опрацювання повного циклу соціально-педагогічного супроводу здобувача освіти: від аналізу конкретної ситуації та визначення потреб дитини до розроблення індивідуального плану взаємодії з усіма учасниками освітнього процесу. Робота із реальними або змодельованими кейсами, дібрати методи діагностики й профілактики, змодельовати фрагменти професійної діяльності (бесіди, консультації, взаємодію з педагогами та батьками), презентувати власні рішення та обґрунтувати вибір інструментів. Комплексно оцінити ситуацію, прийняти професійні рішення та застосувати сучасні підходи до соціально-педагогічного супроводу в умовах актуальних викликів сьогодення.

МОДУЛЬ 3

Сучасні ІКТ на допомогу соціальному педагогу

Тема 3.1. Безпека в цифровому суспільстві та в освітньому середовищі

Персональні та корпоративні дані, їх конфіденційність. Небезпеки в цифровому просторі. Онлайн-злочини в цифровому суспільстві та запобігання їм. Кібербезпека. Кібергігієна. Типи онлайн-загроз та механізми реагування. Відповідальна та безпечна поведінка в цифровому просторі. Безпечне використання соціальних мереж і месенджерів в освітньому процесі. Захист цифрових пристроїв, персональних даних і електронних освітніх ресурсів. Захист акаунтів від зламу.

Тема 3.2. Основи штучного інтелекту та його застосування в освіті

Поняття штучного інтелекту: машинне навчання, нейронні мережі, обробка природної мови, генеративний ШІ. Ключові ШІ-технології, їхні можливості та обмеження. Роль ШІ у цифровій трансформації освіти. Вплив ШІ на освітні процеси: автоматизація рутинних завдань, персоналізоване навчання, адаптивні системи. ШІ як інструмент для педагога: огляд освітніх ШІ-інструментів і платформ. Роль педагогічного працівника в умовах використання ШІ в освітньому процесі.

МОДУЛЬ 4.

Ціннісно-сміслові основи професійної діяльності педагога

Тема 4.1. Мовна трансформація у суспільстві під час повномасштабної війни

Мовна трансформація у суспільстві під час повномасштабної війни: зміни мовної поведінки як прояв переосмислення ідентичності та суспільної свідомості. Індивідуальний та суспільний рівні мовних змін у сферах освіти, медіа та публічного дискурсу. Особливості мовних зрушень в умовах війни: прискорення мовних змін, залежність від соціального контексту (регіон, вік, сфера спілкування), посилення усвідомленого вибору мови. Адаптація мови до нових комунікативних умов цифрового середовища, медіа та професійних дискурсів із дотриманням мовної норми та історичної традиції.

Тема 4.2. Норми нового українського правопису в діловій документації

Норми нового українського правопису (редакція 2019 року) та їх застосування в діловій документації. Основні зміни, спрямовані на уніфікацію мовних норм, усунення русизмів і повернення питомих рис української мови. Фактори оновлення правопису: державна мовна політика, процеси деколонізації мовної системи, вплив глобалізації, поява нових термінів, а також суспільний запит на гендерну рівність у мові. Основні завдання правопису в діловому стилі: уніфікація та стандартизація документів, спрощення й логізація правил, забезпечення точності, однозначності та юридичної коректності офіційних текстів.

Тема 4.3. Інституційні механізми розвитку демократичної стійкості учасників освітнього процесу в умовах сучасних викликів

Формування демократичної культури, відповідальності та активної участі шкільної спільноти в управлінні закладом освіти. Впровадження принципів демократичного врядування, партнерської взаємодії та залучення учасників освітнього процесу до прийняття рішень (з урахуванням підходів програми «Демократична школа»). Роль безпечного й інклюзивного освітнього середовища, інтеграція демократичних практик у систему управління та внутрішнього забезпечення якості освіти. Значення керівника закладу освіти у формуванні культури довіри та розвитку демократичної стійкості.

Формування громадянської компетентності учнів через методики критичного мислення та медіаграмотності

Формування громадянської компетентності учнів як ключове завдання сучасної освіти в умовах інформаційного суспільства. Роль критичного мислення та медіаграмотності у розвитку вміння аналізувати інформацію, суспільні явища та ухвалювати відповідальні рішення. Методики розвитку критичного мислення та медіаграмотності: інструменти аналізу інформації, виявлення маніпуляцій, основи фактчекінгу, робота з різними джерелами. Використання інтерактивних методів навчання та інтеграція медіаграмотності у викладання навчальних предметів для формування активної громадянської позиції та інформаційної стійкості учнів.

Орієнтовний перелік практичних завдань

Практичні завдання з профілактики ризикованої поведінки та розвитку життєстійкості

- Вправа «Маніпуляція та маріонетка» (усвідомлення механізмів маніпуляції, зв'язок із залежностями).
- Вправа «Кошик сміття та скринька скарбів» (ресурсна рефлексія, формування карти ресурсів).
- Вправа «Айсберг залежності» (аналіз глибинних причин проблемної поведінки, пошук шляхів подолання).
- Вправа «Міф чи факт» (розвиток уміння критично оцінювати інформацію).
- Вправа «Лист із майбутнього» (формування мотивації, планування особистісного розвитку).

Практичні завдання з інклюзії та універсального дизайну

- Кейс «Поясни свій вибір» (ідентифікація принципів універсального дизайну).
- Вправа «Знайди підхід універсальності» у Законі України «Про освіту».
- Вправа «Маломобільні групи населення: хто вони?»
- Кейс «Які для вас школи архітектурно доступні?»
- Кейс «Три правила впровадження архітектурної доступності в школі».

Діагностичні та аналітичні завдання соціального педагога

- Методика «Соціометрія» (побудова соціограми та соціоматриці).
- Аналіз кейсу: дитина ВПО (визначення ризиків, потреб, план супроводу).
- Ідентифікація вразливих категорій дітей в умовах війни.
- Скринінговий інструментарій для профорієнтації (підбір/адаптація анкет та опитувальників).

Проектувальні завдання (алгоритми реагування)

- Алгоритм дій соціального педагога у випадку:
  - А) панічної атаки;
  - Б) булінгу;
  - В) конфлікту між дітьми різних соціальних груп.

Творчі та інтегративні завдання (вищий рівень)

- Розробка авторського методу/техніки роботи.
- Аналіз кейсу: учень 8 класу з ООП (потреби, види послуг, план супроводу).

- Рольова гра: первинна консультація щодо булінгу дитини з ООП.
- Розробка індивідуального плану соціального супроводу.
- Рефлексивний щоденник щодо підтримки життєстійкості або самостійності дитини.

Цифрова безпека та цифрова компетентність педагога

- Вправа «Мій безпечний цифровий слід» (створення чек-листа).
- Вправа «STOP Булінг» (аналіз кейсу кібербулінгу, алгоритм дій).
- Вправа «Фішинг чи безпечне повідомлення?»
- Вправа «Кіберщит педагога» (аудит цифрової безпеки).
- Вправа «Приватний режим: ON» (налаштування конфіденційності).
- Вправи з використання ІІІ для автоматизації роботи педагога.

Громадянська освіта та демократичні практики

- Самооцінювання закладу освіти за критеріями.
- Кейс-аналіз учнівського самоврядування.
- Створення карти демократичних практик закладу.
- Опрацювання прикладу інформаційної маніпуляції.
- Пошук громадянського потенціалу предмета.
- Практика дитячої участі у прийнятті рішень.

Мовна компетентність педагога

- Аналіз змін власної мовної поведінки.
- Самооцінка мовної компетентності.
- План особистого мовного розвитку.
- Рефлексія щодо ролі української мови у професійній діяльності.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи

1. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 01.12.2022 № 2811-IX. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20> (дата звернення: 07.03.2026).
2. Про затвердження плану заходів на 2024–2026 роки з реалізації Концепції розвитку охорони психічного здоров'я в Україні на період до 2030 року: Розпорядження КМУ від 21.06.2024 № 572-р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/572-2024-p> (дата звернення: 30.09.2025).
3. Про затвердження Положення про психологічну службу у системі освіти України: Наказ МОН України від 22.05.2018 № 509. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://ips.ligazakon.net/document/view/Re32337> (дата звернення: 30.09.2025).
4. Про затвердження Типової програми підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників з розвитку цифрової компетентності: Наказ МОН України від 03.06.2026 № 871. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-typovoi-prohramy-pidvyshchennia-kvalifikatsii->

[pedahohichnykh-ta-naukovo-pedahohichnykh-pratsivnykiv-z-rozvytku-tsyfrovoi-kompetentnosti/](#) (дата звернення: 13.06.2026).

5. Про методичні рекомендації «Пріоритетні напрями роботи психологічної служби у системі освіти України в 2025/2026 навчальному році»: Лист ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» від 07.07.2025 № 21/08-343. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://imzo.gov.ua/2025/07/07/lyst-imzo-vid-07-07-2025-21-08-586-pro-metodychni-rekomendatsii-priorytetni-napriamy-roboty-psykholohichnoi-sluzhby-u-systemi-osvity-ukrainy-v-2025-2026-navchal-nomu-rotsi/> (дата звернення: 07.07.2025).
6. Про схвалення Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.04.2021 № 366-р.
7. Про схвалення рекомендацій щодо викладання інформації суб'єктами владних повноважень у форматах, що забезпечують доступність її сприйняття: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17.11.2023 № 1046-р.
8. Щодо забезпечення доступності закладів освіти для осіб з особливими освітніми потребами: Лист МОН України від 05.04.2019 № 1/9-223.

Основна література

1. Азін В. О., Грибальський Я. В., Байда Л. Ю., Красюкова-Еннс О. В. Доступність та універсальний дизайн: навч.-метод. посіб. Київ, 2013. 128 с.
2. Азін В. Приклади застосування універсального дизайну. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.slideshare.net/undpukraine/ss-56399768> (дата звернення: 16.06.2026).
3. Байда Л. Простір без бар'єрів: як застосовувати в школі принципи універсального дизайну. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://nus.org.ua/articles/yak-zastosovuvaty-pryntsyvy-universalnogo-dyzajnu-v-shkoli/> (дата звернення: 16.06.2026).
4. Байда Л. Ю. Школа для кожного: навч. посіб. Київ, 2015. 60 с.
5. Байда Л. Як застосовувати в школах універсальний дизайн, стандарти доступності й розумне пристосування. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://nus.org.ua/articles/yak-zastosovuvaty-v-shkolah-universalnyj-dyzajn-standarty-dostupnosti-j-rozumne-prystosuvannya/> (дата звернення: 16.06.2026).
6. Гаврилюк Ю. Надавачі соціальних послуг як суб'єкти системи надання соціальних послуг в Україні // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. 2025. Т. 89, № 2.
7. Іванова І. Класифікація методів соціальної роботи (нормативно-правовий аспект) // Humanitas. 2025. № 4.
8. Інструктивно-методичні рекомендації щодо запровадження та використання технологій штучного інтелекту в закладах загальної середньої освіти: проєкт / МОН України. [Електронний ресурс]. Режим

- доступу: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/news/2024/05/21/Instruktyvno.metodychni.rekomendatsiyi.shchodo.SHI.v.ZZSO-22.05.2024.pdf> (дата звернення: 07.03.2026).
9. Карпенко О., Швед О. Розвиток соціальної роботи в Україні: від жіночих ініціатив до сучасної професійної соціальної роботи // *Social Work and Education*. 2025. Т. 12, № 2.
  10. Коваль Г. Система надання соціальних послуг в Україні: сучасний стан // *Humanitas*. 2022. № 3.
  11. Кравченко Г. Соціально-педагогічний патронат в умовах соціальних трансформацій // *Імідж сучасного педагога*. 2025. № 5 (224).
  12. Мартинова Л., Юрчик І. Соціальна робота у територіальній громаді: проблеми, виклики, перспективи // *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences*. 2025. № 342(3).
  13. Морзе Н. В., Бойко М. А., Струтинська О. В., Смирнова-Трибульська Є. М. Якою має бути цифрова компетентність вчителів у галузі використання штучного інтелекту? // *Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету*. 2024. № 16. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://doi.org/10.28925/2414-0325.2024.166> (дата звернення: 12.03.2026).
  14. Павлюк Т., Осіпова Л. Законодавчі новації у сфері соціального захисту внутрішньо переміщених осіб в Україні за 2020–2025 роки // *Економічний простір*. 2026. № 210.
  15. Психолого-педагогічне забезпечення соціально-психологічного клімату в колективі: навч.-метод. комплекс. Київ: Міленіум, 2017. 48 с.
  16. Софій Н. З. Універсальний дизайн в освіті: посіб. Київ: ТОВ «Плеяди», 2015. 76 с.

Додаткова література

1. Базові знання з кібергігієни. Дія. Освіта. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://osvita.diia.gov.ua/courses/basic-knowledge-of-cyber-hygiene> (дата звернення: 16.06.2026).
2. Дворник М. М. Електронна підтримка психологічного благополуччя військовослужбовців // *Проблеми політичної психології*. 2020.
3. Джигун Л., Берегова Н., Ігумнова О. Соціальна підтримка соціально-психологічних служб військовозобов'язаної молоді // *Psychology Travelogs*. 2022.
4. Зубков М. *Норми й культура української мови*. Харків: ВД «Школа», 2023.
5. *Інструмент демократичного розвитку школи*. Видання третє, оновлене. БО «Центр освітніх ініціатив», 2025.
6. Кібергігієна: як захиститися від фішингу. Дія. Освіта. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://osvita.diia.gov.ua/courses/kibergigiena-ak-zahistitisa-vid-fisingu> (дата звернення: 16.06.2026).
7. Масенко Л. *Конфлікт мов та ідентичностей у пострадянській Україні*. Київ: Кліо, 2021.

8. Медіаграмотна розсилка проекту «Вивчай та розрізняй: інфомедійна грамотність в освіті». [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.vyvchay.info/> (дата звернення: 16.06.2026).
9. Мороз О. Визначення потреби громади у соціальній послугі догляду та виховання дітей в умовах, наближених до сімейних // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота. 2025. № 56.
10. Мостова Т. Д. Психологія адиктивної поведінки: метод. посіб. Одеса: Астропринт, 2022. 67 с.
11. Мустафаєв А. Цифровізація соціальних послуг для внутрішньо переміщених осіб в Україні // Вісник КНУ ім. Т. Шевченка. Соціальна робота. 2025. Т. 1, № 11.
12. Онлайн-безпека для освітян. Дія. Освіта. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://osvita.diia.gov.ua/simulators/onlajn-bezpeka-dla-osvitan> (дата звернення: 16.06.2026).
13. Павлик Н. В. Психологічна підтримка військовослужбовців: реабілітація постстресових розладів. Київ, 2020.
14. Павлюк М. М., Шепельова М. В. Сучасні психологічні технології підтримки сімей у складних життєвих обставинах. Київ, 2020.
15. Приходько І. І. та ін. Psychological First Aid for Military Personnel in Combat Operations // Military Behavioral Health. 2021.
16. Програма «Демократична школа: освіта для демократичної стійкості». [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.schools-for-democracy.org/> (дата звернення: 16.06.2026).
17. Романовська Д. Д. Розвиток емоційної саморегуляції педагогів під час війни // Науковий вісник УжНУ. 2022.
18. Свідовська В. Адиктивна поведінка підлітків як проблема наукового дослідження // Вісник Львівського університету. Серія психологічні науки. 2020. Вип. 6.
19. Сологуб О. С. ІКТ в освіті: YouTube-канал. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.youtube.com/@ІКТвосвіті> (дата звернення: 16.06.2026).
20. Специфіка адиктивної поведінки в підлітковому віці. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://nagrani.com.ua/uk/spetsifika-adiktivnoi-povedinki-v-pidlitkovomu-vitsi/> (дата звернення: 27.01.2024).
21. Столярік О., Семигіна Т. Психосоціальна підтримка ветеранів та їхніх сімей // Social Work and Education. 2023.
22. Тулбокс для вчителів. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.schools-for-democracy.org/onlain-resursy/toolbox> (дата звернення: 16.06.2026).
23. Фуштей О. В., Артеха А. Психологічна підтримка дітей військовослужбовців в умовах воєнного стану // Соціальна робота та психологія. 2024.
24. Чопко Н., Зеліско Т. Еволюція соціальних послуг в Україні // Економіка та суспільство. 2025. № 76.

25. Чорна Л. Рольова ідентичність старшокласників: посіб. Київ: Міленіум, 2014. 128 с.